

A sanzonénekes

Azon a délelőttön, amikor megpillantottam a turisták közt ülő Tony Gardnert, Velencében épp beköszöntött a tavasz.

A végén jártunk az első olyan hetünknek, amikor már kint játszottunk a piazzán. Ez bizony igazi megkönnyebbülés volt, miután annyit zsúfolódtunk a kávézó sarkában, elállva az utat a vendégek elől a lépcsőn. Elég erős szellő fújdogált azon a délelőttön, és az új ernyők összevissza csapdosott, mégis kicsit derűsebbnek és frissebbnek éreztük magunkat, és ez, gondolom, a zenénken is érződött.

De úgy beszélek, mintha egy együttes állandó tagja lennék. Valójában a „cigányokhoz” tartozom – a többi zenész így hív minket –, akik jönnek-mennek a piazzán, és a Caffék három zenekara közül mindig abba szállnak be, amelyiknek épp szüksége van rájuk. Többnyire itt, a Caffè Lavenában zenélek, de forgalmas délutánokon előfordulhat, hogy a Quadri fiúkkal játszom egy szettet, utána átmegek szembe a Florianba, majd ide, a Lavenába. Jól kijövök mindegyikükkel, és a pincérekkel is, és bármely más városban mostanra állandó helyem is lehetne. De itt, ahol rögeszmésen ragaszkodnak a múlthoz és a hagyományokhoz, minden másként van. Gitárosként bárhol máshol kapkodnának értem. De itt? Egy gitár! A kávézók vezetői nyugtalankodnak. Túl modernnek tűnik, a turistáknak nem fog tetszeni. Múlt ősszel vettem magamnak egy klasszikus dzsesszgitárt, aminek ovális hanglyuka van – egy olyat, amivel Django Reinhardt játszhatott –, így már senki sem nézhet engem rockzenésznek. Ez kicsit megkönnyítette a helyzetem, de a tulajoknak még mindig nem tetszik. Az az igazság, hogy ha az ember gitáros, lehet akár Joe Pass is, akkor sem adnának neki állandó munkát itt, ezen a téren.

Meg persze ott van az az apró probléma is, hogy nem vagyok olasz, arról nem is beszélve, hogy velencei. Ugyanez a helyzet a magas altszaxofonos cseh ürgével is. Szeretik a zenénket, a többi zenésznek szüksége van ránk, de hát nem igazán illünk bele a képbe. Csak játssz és maradj csendben. Így a turisták nem jönnek rá, hogy nem vagy olasz. Viselj öltönyt, napszemüveget, fésüld hátra a hajad, s senki sem fogja észrevenni – csak ne kezdj el beszélni.

De elég jól boldogulok. Mindhárom kávézói zenekarnak szüksége van gitárra – valamire, ami lágy, de biztosan üti az akkordokat a háttérből –, főleg mikor a rivális sátrakkal egyszerre kell játszaniuk. Megfordulhat az ember fejében: három zenekar játszik egyszerre egy téren? – az biztos kaotikus. De a Szent Márk tér elég nagy ahhoz, hogy elbírja. A téren sétálgató turista azt tapasztalja, hogy az egyik dallam elhalkul, miközben a másik erősödik – mintha rádióadók között keresgélne. Amit a turisták nem bírnak sokáig, az a klasszikus cucc, azaz a rengeteg áthangszerelt híres ária. Persze, ez a Szent Márk tér, az emberek nem a

legújabb popslágerekre kíváncsiak. De időnként olyasmire vágnak, amit felismernek, legyen az egy régi Julie Andrews-szám, vagy egy híres film betétdala. Emlékszem, amikor tavaly nyáron egyszer zenekarról zenekarra mentem és kilencszer játszottam el a „Keresztapát” egy délután.

Szóval azon a bizonyos tavaszi napon épp egy nagy csoport turistának játszottunk, amikor megláttam Tony Gardnert, aki egyedül ült és iszogatta kávéját, szinte pontosan előttünk, nagyjából hat méterre a sátrunktól. Folyton látunk hírességeket a téren, de nem vágódunk hanyatt tőlük. Esetleg a szám végén odasúgunk egymásnak. Nézd, az ott Warren Beatty. Nézd, az Kissinger. Az az a nő abból a filmből, amelyikben a férfiak arcot cserélnek. De amikor észrevettem, hogy Tony Gardner ül ott, az más volt. Most tényleg izgatott lettem.

Tony Gardner volt anyám kedvence. Otthon, a kommunista időkben, nagyon nehéz volt ilyen lemezeket beszerezni, de anyámnak megvolt nagyjából az egész kollekció. Egyszer, amikor még gyerek voltam, megkarcoltam egyik drága lemezt. A lakás olyan szűkös volt, és egy fiú abban a korban – hát szükségem volt mozgásra, főleg azokban a hideg hónapokban, amikor nem tudtam kimenni. Szóval azt játszottam, hogy a kanapéről a karosszékre ugráltam, de egyszer elszámoltam magam, s nekicsapódtam a lemezjátszónak. A tú egy reccsenéssel végighasított a lemezen – ez még jóval a CD-k előtt volt –, amire anyám berohant a konyhából, és ordítani kezdett. Nagyon rosszul éreztem magam; nemcsak azért, mert kiabált velem, hanem azért is, mert tudtam, hogy az egy Tony Gardner-lemez volt, és tudtam, milyen sokat jelentett anyámnak. És azt is tudtam, hogy most már ennek a lemeznek is olyan pattogó hangja lesz, miközben ő halkán dúdolja azokat az amerikai dalokat. Évekkel később, amikor Varsóban dolgoztam, és hallottam a feketepiaci lemezekről, anyám összes agyonhasznált Tony Gardner-albumát kicseréltem, beleértve azt is, amit megkarcoltam. Több mint három évembe telt, de folyamatosan, egyenként megvásároltam őket, és minden látogatáskor újat vittem anyámnak.

Így érthető, miért lettem olyan izgatott, amikor felismertem őt, alig hat méterre tőlem. Eleinte nem akartam hinni a szememnek, és könnyen meglehet, hogy egy ütemmel később váltottam akkordot. Tony Gardner! Mít mondott volna az én drága anyám, ha ezt tudta volna! Érte, az ő emlékéért oda kellett mennem hozzá, mondanom kellett neki valamit, nem számít, ha a többi zenész kinevet, és azt mondja, úgy viselkedem, mint egy liftesfiú.

De persze nem rohanhattam csak úgy oda hozzá, felborítva az asztalokat és székeket. Be kellett fejeznünk a szettet. A hátralévő három-négy szám, meg kell mondanom, igen gyötrelmes volt, és minden pillanatban azt hittem, hogy feláll és elmegy. De ő továbbra is ott ült, egyedül, a kávéjába meredve, kavargatva, mintha összezavarta volna az, amit a pincér hozott neki. Úgy nézett ki, mint bármelyik másik amerikai turista: halványkék pólót és laza szürke nadrágot viselt. A haja, amely a lemezborítókön nagyon sötét és nagyon csillogó volt, szinte teljesen fehér lett, de még mindig dúsan, ugyanúgy fésülve viselte. Mikor először megpillantottam, sötét szemüvegét a kezében tartotta – kétlem, hogy különben felismertem volna –, de ahogy tovább zenéltünk, és én tovább figyeltem, feltette a szemére, majd levette, majd újra feltette. Gondterheltnek tűnt, én meg csalódott voltam, hogy valójában nem is figyel a zenénkre.

Aztán befejeztük a szettet. Anélkül, hogy bármit is mondtam volna a többieknek, kisettem a sátorból, odamentem Tony Gardner asztalához, ahol egy pillanatra megrémültem, mivel nem tudtam, mivel kezdjem a beszélgetést. Mögötte álltam, de valamiféle hatodik érzék arra készítette, hogy hátraforduljon és felnézzen rám – gondolom, az a sok év, ami alatt annyi rajongó odament hozzá –, és a következő pillanatban már be is mutatkoztam, és azt magyaráztam neki, mennyire csodáltam őt, anyám mekkora nagy rajongója volt – mindezt egy szuszra. Komoran hallgatott, pár másodpercenként bólogatva, mintha az orvosom lenne. Tovább beszéltem, mire ő pedig megkérdezte olykor:

– Valóban?

Egy idő után úgy gondoltam, ideje elmenni, így elkezdtem távolodni, amikor megszólalt:

– Szóval egy kommunista országból jött. Az nehéz lehetett.

– Az már a múlté – derűsen vállat vontam. – Most már szabad ország vagyunk. Demokratikus.

– Jó hallani. És a maga zenekara játszott nekünk az imént. Foglaljon helyet. Kér egy kávét?

Mondtam neki, hogy nem akarok zavarni, de most volt valami gyengéden ragaszkodó Mr. Gardner szavaiban:

– Nem, nem, foglaljon helyet. Azt mondja, az édesanyja szerette a lemezeimet.

Így hát leültem, és tovább meséltem: anyámról, a lakásunkról, a feketeepiaci lemezekről. És bár nem tudtam felidézni a lemezek címeit, elkezdtem körülírni a borítóképeiket, és minden alkalommal, amikor ezt csináltam, feltartotta ujját, és valami ilyesmit mondott:

Ó, az az *Inimitable* lesz. *The Inimitable Tony Gardner*.

Azt hiszem, mindketten élveztük ezt a játékot, de aztán észrevettem, ahogy Mr. Gardner pillantása elmozdul rólam, és pont időben fordultam meg ahhoz, hogy megpillantsam a nőt, aki az asztalunk felé közeledett.

Azok közé az amerikai hölgyek közé tartozott, akik olyan előkelők, csodás hajjal, ruhával és alakkal: nem is veszed észre, hogy nem olyan fiatalok, amíg meg nem látod őket közelről. Távolról modellnek is nézhettem volna azokból a fényes divatmagazinokból. De amikor leült Mr. Gardner mellé, és a homlokára tolta napszemüvegét, rájöttem, hogy legalább ötvenéves, talán több.

– Ő Lindy, a feleségem – mondta nekem Mr. Gardner.

Mrs. Gardner rám villantott egy kissé erőltetett mosolyt, majd férjéhez fordult:

– És ő ki lenne? Szerezted magadnak egy barátot?

– Így igaz, drágám. Nagyon jól elbeszélgettünk itt ... Sajnálom, barátom, de nem tudom a nevét.

– Jan – gyorsan rávágtam –, de a barátaim Janeknek szólítanak.

Azt mondja, hogy a beceneve hosszabb az eredeti nevénel? – kérdezte Lindy Gardner – Az meg hogy lehet?

– Ne légy udvariatlan az úrral, drágám.

– Nem vagyok udvariatlan.

– Ne csúfolódj a nevével, drágám. Legyél jó kislány.

Lindy Gardner tanácstalan kifejezéssel felém fordult:

– Maga érti, hogy miről beszél ez? Hát megsértettem én magát?
– Nem, nem – mondtam –, egyáltalán nem, Mrs. Gardner.
– Mindig azt mondja nekem, hogy udvariatlan vagyok a közönséggel. De nem vagyok udvariatlan. Udvariatlan voltam az imént?

Utána pedig Mr. Gardnerhez:

– *Természetesen* beszélek a közönséggel, édesem. Ilyen vagyok *én*. Soha nem vagyok udvariatlan.

– Rendben, drágám – mondta Mr. Gardner. – Ne csináljunk belőle problémát. Különben is, ez az ember itt nem a közönség.

– Ó, nem? Akkor ki? Egy régen látott unokaöcs?

– Légy egy kicsit kedvesebb, drágám. Ez az ember kolléga. Egy zenész, egy profi. Épp az előbb szórakoztatott minket – a sátor felé mutatott.

– Ó, tényleg! – Lindy Gardner újra felém fordult. – Ott fent játszott az előbb? Hát az szép volt. Maga játszott a harmonikán, nemde? Nagyon szép!

– Köszönöm szépen. Valójában én a gitáros vagyok.

– Gitáros? Ugye csak viccel? Csak egy perce néztem magát. Ott ült a nagybőgős mellett, nagyon szépen játszott a harmonikáján.

– Elnézését kérem, valójában Carlo játszott a harmonikán. A nagy kopasz pasas.

– Biztos benne? Nem viccel?

– Drágám, szépen kértelek, hogy ne légy udvariatlan vele – Nem kiabált éppenséggel, de hangja hirtelen erős és haragos lett, most meg fura csend honolt. Ezt maga Mr. Gardner törte meg, szelíden ezt mondva:

– Sajnálom, drágám. Nem akartam rád förmedni.

Kinyújtotta kezét és megfogta vele a feleségét. Arra számítottam, hogy Mrs. Gardner ellöki magától, ő mégis közelebb húzta hozzá a székét, és a szabad kezét rátette az összekulcsolt kezekre. Így ültek néhány pillanatig: Mr. Gardner lehajtott fejjel, a felesége pedig üres szemmel bámulva a válla felett, a tér túloldalára, a Bazilika felé, bár úgy tűnt, nem lát semmit. Úgy tűnt, hogy néhány pillanatra nemcsak rólam feledkeztek meg, hanem mindenki másról is a piazzán. Ekkor Mrs. Gardner, szinte suttogva, ezt mondta:

– Minden rendben, édesem. Az én hibám volt, én idegesítettem fel.

Kicsit tovább ültek így, összekulcsolt kezekkel. Ezután a hölgy sóhajtott egyet, elengedte Mr. Gardner kezét, és rámnézett. Előtte is nézett már rám, de ez most más volt. Most éreztem a kedvességét. Olyan volt, mintha lett volna benne egy tárcsa, amit nullától tízig tudott felhúzni, és abban a pillanatban úgy döntött, hogy hatig vagy hétig felsrőfolja; de nagyon erősnek éreztem, és ha bármilyen szívességet kért volna tőlem – mondjuk, hogy vásároljak neki egy csokrot a tér túloldaláról –, boldogan megtettem volna.

– Janek – mondta. – Ez a neve, ugye? Sajnálom, Janek. Tonymak igaza van. Semmi jogom nem volt hozzá, hogy így beszéljek magával.

– Mrs. Gardner, tényleg ne aggódjon...

– És megzavartam a beszélgetést. Biztos ilyen zenész-beszéd volt. Tudja, mit? Hagyom magukat, hogy folytassák.

– Semmi szükség rá, drágám – mondta Mr. Gardner.

– Dehogynem, édesem. Szinte *elemészt* a vágy, hogy benézzek abba a Prada üzletbe. Csak azért jöttem ide az előbb, hogy szóljak, tovább elleszek, mint gondoltam.

– Rendben, drágám – Tony Gardner most először egyenesedett ki, s nagyot sóhajtott –, ha tényleg úgy gondolod, hogy jól fogod ott érezni magad.

– Elképesztően jól fogom érezni magam abban az üzletben. Nektek kettőtöknek meg jó beszélgetést! – felállt, és megérintette a vállamat. – Magának minden jót, Janek!

Néztük, ahogy elmegy, majd Mr. Gardner kérdezett néhány dolgot arról, hogy milyen Velencében zenésznék lenni, konkrétan meg a Quadri zenekarról, ami épp abban a percben kezdett el játszani. Úgy tűnt, nem igazán figyel a válaszaimra, így arra készültem, hogy kimentem magam és elmegyek, amikor hirtelen így szólt:

– Szeretnék megbeszélni magával valamit, barátom. Hadd mondjam el, mit forgatok a fejemben, maga meg elutasíthat, ha úgy dönt.

Előrehajolt, és halkabban így folytatta:

– Elmondhatok magának valamit? Mikor Lindy meg én először jöttünk Velencébe, a nászutunkon voltunk. Huszonhét évvel ezelőtt. És bár rengeteg boldog emlékünk van erről a helyről, soha nem jöttünk vissza, legalábbis nem együtt. Szóval amikor ezt az utat terveztük – ezt a mi különleges utunkat –, eldöntöttük, hogy mindenképpen Velencében kell töltenünk néhány napot.

– Évfordulójuk van, Mr. Gardner?

– Évforduló? – ijedtnek tűnt.

– Elnézését kérem – mondtam. – Csak azért gondoltam, mert azt mondta, hogy ez egy különleges utazás.

Még egy darabig ijedtnek tűnt, aztán harsányan felnevetett – ekkor hirtelen eszembe jutott egy bizonyos dal, amit anyám folyton hallgatott, és annak a közepén volt egy rész, ahol Mr. Gardner beszélt (valami olyasmiről, hogy nem érdekli, hogy valami nő elhagyta): ott hallottam ezt a cinikus nevetést. Most ugyanez a nevetés morajlott végig a téren, majd ezt mondta:

– Évforduló? Nem, nem, nincs évfordulónk. De amit ajánlok, az ilyesmi lesz, mert valami nagyon romantikusnak szeretnék csinálni. Szerenádöt akarok neki adni: ahogy azt kell, velencei stílusban. Itt jön be maga a képbe. Maga gitározik, én meg énekelek. Egy gondolából csináljuk: az ablak alá evezünk, én meg onnan felénekelek hozzá. A hálószobánk ablaka pont a csatornára néz – sötétedés után tökéletes lesz. A lámpák a falakon tökéletesen megvilágítják a dolgokat. Maga meg én egy gondolában, ő meg az ablakban. Az összes kedvenc dalát. Nem kell sokáig csinálnunk, az esték még elég hűvösek. Csak négy-öt dalt, ennyire gondoltam. Nem lennék hálátlan. Mit szól?

– Mr. Gardner, megtisztelne vele. Amint mondtam, maga nagyon fontos személyiség számomra. Mikorra gondolt?

– Ha nem esik, akár este! Fél kilenc körül? Korán megvacsorázunk, hogy addigra visszaérjünk. Kitalálok valami kifogást, hogy elhagyhassam a lakást, és visszajövök, hogy találkozzam magával. Előre leszervezek egy gondolát, amivel visszajövünk a csatornán, megállunk az ablak alatt. Tökéletes lesz. Mit szól?

Elképzelhetik, hogy ez olyan volt, mint egy valóra vált álom. Emellett meg olyan kedves gondolatnak tűnt: ez a pár – a férfi hatvanas, a nő ötvenes –, amelyik úgy viselkedik, mint a szerelmes tinédzserek. Annyira bájos ötlet volt, hogy

majdnem meg is feledkeztem arról, aminek pár perccel azelőtt tanúja voltam. Úgy értem, valahol mélyen tudtam, hogy a dolgok nem lesznek olyan egyszerűek, ahogy azt ő találta.

Néhány percig még ott ültem Mr. Gardnerrel, hogy minden részletet megbeszéljünk: melyik dalokat akarja, milyen hangnemek felelnek meg neki, efféléket. Ezután ideje volt visszatérnem a sátorhoz, mivel kezdtük az új szettet, így felálltam, kezet ráztam vele, s mondtam, hogy számíthat rám este.

*

Azon az estén, amikor Mr. Gardnerrel találkoztam, az utcák sötétek és csendesek voltak. Abban az időben mindig eltévedtem, ha túlságosan eltávolodtam a Szent Márk tértől, így, bár hagytam magamnak elegendő időt, és ismertem azt a kis hidat, ahova Mr. Gardner hívott, mégis késtem pár percet.

Pont egy lámpa alatt állt, gyűrött sötét öltönyt viselt, az inge pedig kigombolva egészen a harmadik vagy negyedik gombig, hogy kilátszott szőrös mellkasa. Amikor elnézést kértem a késésemért, ezt válaszolta:

– Mi az a pár perc? Lindy meg én huszonhét éve vagyunk házasok. Mi az a pár perc?

Nem volt ideges, de hangulata komornak és ünneppélyesnek tűnt – cseppet sem romantikusnak. Mögötte gyengéden hintázott a gondola, és megláttam, hogy a gondolás nem más, mint Vittorio, egy pasas, akit nem kedvelek túlságosan. Elöttem Vittorio mindig barátságos, de tudom – akkor tudtam –, hogy a magamfajta emberekéről, akiket ő csak így hív: „idegenek az új országokból”, mindenféle csúnya dolgot mond, ami egytől egyig hülyeség. Ezért, amikor azon az estén már-már testvéreként köszöntött, én csak biccentettem, és csendben vártam, hogy besegítse Mr. Gardner a gondolába. Utána odaadtam neki a gitáromat – a spanyol gitárt hoztam, nem azt, aminek ovális hanglyuka van –, és beszálltam én is.

Mr. Gardner folyton izgett-mozgott a gondola orrában, és egyik alkalommal olyan hirtelen mozdulatot tett, hogy majdnem felborultunk. Úgy tűnt, ő ezt észre sem vette, és miután elindultunk, már csak a vizet bámulta.

Pár percig csendben eveztünk sötét épületek mellett, alacsony hidak alatt. Aztán felocsúdott gondolataiból, és ezt mondta:

– Figyeljen, barátom. Tudom, hogy megegyeztünk egy listában ma estére, de gondolkodtam... Lindy imádja azt a dalt, hogy „By the Time I Get to Phoenix.” Egyszer nagyon régen vettem fel.

– Persze, Mr. Gardner. Anyám mindig azt mondta, hogy a maga előadásában jobb, mint a Sinatráéban. És még annál a híresnél is, amit Glen Campbell énekel.

Mr. Gardner bólintott, ezután egy darabig nem láttam az arcát. Vittorio gondolás kiáltása visszhangzott a falakon, mielőtt bekanyarodott volna velünk.

– Gyakran énekeltem ezt neki – mondta Mr. Gardner. – Tudja, azt hiszem, szeretné hallani ma este. Ismeri a dallamát?

Mostanra kivettem a gitáromat a tokjából, így eljátszottam néhány taktust a dalból.

– Játssza magasabb hangnemben – mondta –, esz-dúrban. Így énekeltem az albumon is.

Így eljátszottam a dallamot ebben a hangnemben, és miután talán egy strófa lement, Mr. Gardner elkezdett nagyon lágyan énekelni, suttogva, mintha nem teljesen emlékezne a szövegre. De hangja szépen rezonált a csendes csatornában. Egy pillanatra újra kisfiú voltam, abban a kis lakásban, a szőnyegen feküdtem, miközben anyám kimerülten, talán összetört szívvel ült a kanapén, amíg Tony Gardner lemeze forgott a szoba sarkában.

Mr. Gardner hirtelen abbahagyta az éneklést, és ezt mondta:

– Rendben. Eljártsszuk a „Phoenix”-et esz-dúrban. Utána talán jöhet az „I Fall in Love Too Easily”, ahogy elterveztük. És a „One for My Baby”-vel zárjuk. Ennyi elég lesz. Nem fog ennél többet meghallgatni.

Úgy tűnt, ezután újra gondolataiba merült, és Vittorio halk evezésének hangja kíséretében tovább haladtunk a sötétségben.

– Mr. Gardner – mondtam végül –, remélem, nem bánja, hogy rákérdezek, de tud Mrs. Gardner az előadásunkról? Vagy kellemes meglepetés lesz?

Nagyot sóhajtott, majd ezt mondta:

– Gondolom, ezt a kellemes meglepetés kategóriába kell sorolnunk. – Majd hozzátette – Fogalmam sincs, hogy fog reagálni. Lehet, hogy el se jutunk a „One for My Baby”-ig.

Vittorio befordult egy újabb kanyarnál, ahol nevetés és zene csapta meg fülnket: nagy, kivilágított étterem mellett haladtunk el. Úgy tűnt, minden asztal foglalt, a felszolgálók sietve térültek-fordultak, a vacsorázók nagyon boldognak tündek, bár nem lehetett túl meleg a csatorna mellett az évnek ebben a szakában. A csend és sötétség után az étterem eléggé zavaróan hatott. Olyan érzés volt, mintha mi álltunk volna egy helyben, és a partról figyeltük volna, ahogy a bulihajó elhalad előttünk. Észrevettem, hogy néhányan felénk néztek, de senkit sem érdekeltünk különösebben. Amikor elhagytuk az éttermet, megszólaltam:

– Ez vicces. El tudja képzelni, mit tennének azok a turisták, ha rájönnének, hogy a legendás Tony Gardner csónakázott el mellettük?

Vittorio, aki nem igazán tud angolul, megértette a lényegét, és kuncogott. De Mr. Gardner csak hallgatott. Megint sötétben voltunk, egy keskeny csatornán, homályos bejáratok mentén, amikor ezt válaszolta:

– Barátom, maga egy kommunista országból jött. Ezért nem tudja, hogy hogy mennek ezek a dolgok.

– Mr. Gardner – mondtam –, az országom már nem kommunista. Most már szabad nép vagyunk.

– Sajnálom, nem akartam befeketíteni a népét. Maguk bátor emberek. Kívánom, hogy békében és jólétben éljenek. De amit mondani akartam, barátom, úgy értettem, hogy mivel onnan jött, ahonnan, természetesen vannak olyan dolgok, amiket még nem ért. Ugyanúgy, ahogy én sem értenék meg sok mindent a maga országában.

– Gondolom, ez igaz, Mr. Gardner.

– Azok az emberek, akiket az imént elhagytunk... ha odamenne hozzájuk, és megkérdezné: „Hé, emlékeznek Tony Gardnerre?”, akkor talán néhányan, vagy akár a többségük igent mondana. Ki tudja? De elevezni mellettük, ahogy épp tettük... még ha fel is ismertek volna, lázba jöttek volna? Kétlem. Nem tették volna le villájukat, nem szakították volna félbe a gyertyafényes romantikázásukat. Miért is kéne? Csak egy sanzonénekes vagyok a régmúltból.

– Ezt nem tudom elhinni, Mr. Gardner. Maga egy klasszikus. Maga olyan, mint Sinatra vagy Dean Martin. Az ilyen klasszikusok sohasem mennek ki a divatból. Nem úgy, mint ezek a popsztárok.

– Maga nagyon kedves, hogy ezt mondja. Tudom, hogy jót akar. De pláne ezen az estén ne viccelődjön velem.

Tiltakozni akartam, de valami a viselkedésében azt sugallta, hogy hagyjam az egészet. Így csendben haladtunk tovább. Őszintén szólva, elkezdtem gondolkodni azon, hogy mibe keveredtem, mi lehet ez az egész szerenád-dolog. Na és ők amerikaiak, végső soron. Ki tudja, lehet, hogy mihelyt Mr. Gardner énekelni kezd, Mrs. Gardner az ablakhoz megy, és ránk lő.

Lehet, hogy Vittorio is hasonlóra gondolt, mert mikor egy lámpa alatt mentünk át, úgy nézett rám, mintha ezt mondaná:

– No, fura egy figurát fogtunk ki, nemde, *amico*?

De nem reagáltam rá. Nem voltam hajlandó a hozzá hasonlókkal szövetkezni Mr. Gardner ellen. Vittorio szerint a magamfajta idegenek kifosztják a turistákat, szemetelnek a csatornába, szóval tönkreteszik az egész átkozott várost. Néha, amikor rossz passzban van, azt mondja, hogy rablók vagyunk – sőt, erőszaktevők. Egyszer rá is kérdeztem, igaz-e, hogy ilyesmiket terjeszt, de persze esküdözött, hogy mind hazugság. Hogy lehetne rasszista, mikor van egy zsidó nagynénje, akit anyjaként szeret? De egy délután, amikor Dorsoduróban azzal próbáltam elütni az időt, hogy kihajoltam a hídról, épp egy gondola úszott át alatta. Három turista ült benne, Vittorio meg fölöttük állt evezőjével, ahol az egész világ füle hallatára mondta ugyanezeket a szemétségeket. Szóval szemezhet velem amennyit csak akar, nem kap tőlem semmiféle bajtársiasságot.

– Hadd áruljak el egy titkot – mondta hirtelen Mr. Gardner. – Egy apró titkot az előadásunkról. Profi a profinak. Elég egyszerű. Valamit tudnia kell, nem számít, hogy mit, de valamit tudnia kell a hallgatóságáról. Valamit, ami alapján meg tudja különböztetni ezt a közönséget a tegnaptól. Például mondjuk Milwaukeeban van. Felteszi magában a kérdést: mitől más, mitől *különleges* a milwaukeei közönség? Mi különbözteti meg a madisoni közönségtől? Ha nem jut eszébe semmi, addig próbálkozik, amíg valami mégis bevillan. Milwaukee, Milwaukee...? Milwaukee-ban finom a sertésszelet. Ez megteszi, ezt használja majd, ha színpadra lép. Nem kell egy szót sem szólnia erről nekik, hanem ez jár majd a fejében, miközben zenél: ezek az emberek maga előtt finom sertésszeletet esznek. Érti, miről beszélek? Így aztán úgy néz a közönségre, mint akit ismer, akinek tud játszani. Na ez az én titkom. Profi a profinak.

– Hát, köszönöm szépen, Mr. Gardner. Sosem gondoltam erre így. Tanács egy olyan nagy előadótól, mint maga... sosem fogom elfelejteni.

– Szóval, ma este – folytatta – Lindy előtt zenélünk. Lindy a közönségünk. Ezért elmondok valamit magának Lindyről. Szeretné hallani?

– Persze, Mr. Gardner – válaszoltam. – Nagyon szeretném hallani.

Az elkövetkező néhány percig ott ültünk a gondolában, körbe-körbe úszva, miközben Mr. Gardner mesélt. Időnként a hangja morgásba halkult, mintha magának beszélne. Máskor meg, ha egy lámpa vagy ablak ránk világított, eszébe jutottam, felemelte hangját, és ilyesmit mondott:

– Érti, mit akarok mondani, barátom?

A felesége, amint mondta, egy minnesotai kisvárosból származott, Amerika közepéről, ahol tanárai sokat szidták, mert tanulás helyett mindig filmsztárokat csodált a magazinokban.

– Amire ezek a hölgyek sose jöttek rá, az az volt, hogy Lindynek nagy tervei voltak. És nézze meg most: gazdag, szép, bejárta a világot. Na és azok a tanárok? Hol vannak ők most? Milyen életük volt? Ha több filmmagazint néztek volna, ha több álmuk lett volna, talán nekik is lehetett volna kis részük mindabból, ami ma Lindyé.

Tizenkilenc éves korában elstoppolt Kaliforniába, mert Hollywoodba akart eljutni. Ehelyett Los Angeles külvárosában találta magát, ahol pincérnőként dolgozott egy útmenti étkezdében.

– Meglepő dolog – mondta Mr. Gardner. – Ez a kis étkezde, egy kis átlagos hely az autópálya mellett. Végül kiderült róla, hogy a lehető legjobb hely volt, ahol Lindy kiköthetett. Mert mindig ambiciózus lányok jártak ide, reggeltől estig. Itt találkoztak heten, nyolcan, vagy még többen, megrendelték kávéjukat, hotdogjukat, és órákig ott ültek és beszélgettek.

Ezek a lányok – Lindynél mind kicsivel idősebbek – Amerika minden szögletéből érkeztek ide, és legalább két-három éve Los Angeles körzetében éltek. Az étkezdébe mentek, hogy megosszák egymással a pletykákat, saját történeteiket, taktikákról beszéljenek, nyomon kövessék egymás előrehaladását. De a hely fő vonzereje Megben rejlett, egy negyvenes éveiben járó nőben, aki, akárcsak Lindy, felszolgáló volt.

– Ezek a lányok úgy tekintettek Megre, mint a nővérükre, a bölcsesség kútfőjére. Mert egyszer ő is pontosan olyan volt, mint ők most. Azt meg kell értenie, hogy ők komoly lányok voltak, ambiciózusak, elszántak. Hogy beszéltek-e ruhákról és cipőkről és sminkekről, mint a többi lány? Hát persze. De csak azokról a ruhákról és cipőkről és sminkekről, amik segítenék őket abban, hogy sztárhoz menjenek feleségül. Hogy beszéltek-e filmekről? Beszéltek-e a zenei életről? Biztosra veheti. De arról beszéltek, hogy melyik filmsztárok és énekesek voltak egyedülállók, kik éltek boldogtalan házasságban, kik váltak. És Meg, látja, minderről mesélni tudott nekik, és még sok-sok másról is. Meg már előttük megjárta ugyanezt az utat. Az összes szabályt, az összes cselt ismerte, ha arról volt szó, hogyan kell férjhez menni egy sztárhoz. És Lindy köztük ült, és mindent magába szívott. Az a kis hotdog-étkezde volt az ő Harvardja, Yale-je. Egy tizenkilenc éves minnesotai? Megborzongok most, ha belegondolok, mi történhetett volna vele. De szerencséje volt.

– Mr. Gardner – mondtam –, ne haragudjon, hogy félbeszakítom. De ha ez a Meg annyi mindent tudott mindenről, akkor hogyhogy ő maga nem ment feleségül egy sztárhoz? Miért foglalkozott hotdog-felszolgálással ebben az étkezdében?

– Jó kérdés, de maga nem egészen érti, hogy hogy megy ez. Oké, ez a hölgy, Meg – neki nem sikerült. De a lényeg az, hogy látta azokat, akiknek igen. Érti, barátom? Ugyanolyan volt, mint azok a lányok: látott olyanokat, akiknek sikerült, másokat, akiknek nem. Látott bukásokat, látott sikereket. Az összes történetet el tudta mesélni a lányoknak, akik közül néhányan tanultak belőle. Mint például Lindy. Amint mondtam, ez volt az ő Harvardja. Ez tette azzá, akivé lett.

Megadta neki azt az erőt, amire később szüksége volt, és haj, nagyon nagy szüksége volt rá. Hat év kellett az első áttörésig. El tudja képzelni? Hat év manőverezés, tervezés, kockázat, áldozat. A folyamatos esés, csőd. Nem adhatja fel az első néhány csapás után. Azok a lányok, akik feladják, végül senkikhez mennek férjhez semmi kisvárosokba. De közülük csak néhány, mint Lindy, képes minden csapásból tanulni, erősebben, keményebben visszatérni, harcolni. Azt hiszi, Lindyt nem érték megaláztatások? Még ilyen szép és vonzó létére is? Amire az emberek nem jönnek rá, az az, hogy a szépség még felét sem teszi ki a dolognak. Ha rosszul használod, kurvaként fognak kezelni. Szóval hat év után végre megvolt az áttörés.

– Akkor ismerte meg magát, Mr. Gardner?

– Engem? Nem, nem. Még egy darabig nem léptem színre. Dino Hartmanhoz ment férjhez. Sosem hallott Dinóról? – itt Mr. Gardner egy kissé rosszindulatúan felnevetett. – Szegény Dino. Gondolom, az ő lemezei nem jutottak be a kommunista országokba. De azért elég nagy neve volt abban az időben. Sokat énekelt Vegasban, volt néhány aranylemeze. Amint mondtam, ez volt Lindy áttörése. Amikor megismertem, Dino felesége volt. A jó öreg Meg elmagyarázta, hogy ennek ez a rendje. Persze, előfordulhat, hogy egy lány olyan szerencsés, hogy rögtön a csúcstra tör, hozzámegy egy Sinatrához vagy Brandóhoz. De általában nem ez történik. Egy lány hajlandó kell legyen arra, hogy kiszálljon a második emeleten, körbejárjon picit. Hozzá kell szoknia az ottani levegőhöz. Utána, egy napon, talán, ott a második emeleten összefuthat valakivel, aki a tetőlakosztályból ugrott le néhány percre, talán hogy valamit felvigyen. És akkor ez a pasi azt mondja a lánynak: „hé, mit szólnál hozzá, ha felhívnálak magammal, fel a legfelső emeletre?” Lindy tudta, hogy ez a dolgok rendje. Nem lankadt, amikor hozzáment Dinóhoz, nem vesztett ambícióból. És Dino tisztességes fickó volt. Mindig kedveltem. Ezért, bár ahogy megpillantottam, rögtön beleszerettem Lindybe, nem tettem semmit. Tökéletes úriember voltam. Később tudtam meg, hogy pont ez tette Lindyt még elszántabbá. Csak csodálni lehet egy ilyen lányt! El kell mondanom, barátom, hogy ebben az időben fényes, fényes sztár voltam. Gondolom, ez idő tájt hallgatott az anyja is engem. De Dino – hát az ő csillaga kezdett leáldozni. Sok énekesnek volt nehéz sorsa abban az időben. Minden változóban volt. A fiatalok Beatlest, Rolling Stones-t hallgattak. Szegény Dino túlságosan úgy hangzott, mint Bing Crosby. Megpróbálkozott egy bossa nova lemezzel, az emberek kinevették. Hát ideje volt, hogy Lindy kilépjen. Senki nem vádolhatott minket abban a helyzetben. Azt sem hiszem, hogy Dino minket hibáztatott volna. Hát léptem. Így került fel Lindy a tetőlakosztályba.

– Vegasban összeházasodtunk, megkértük a szállodát, hogy töltsen meg a fürdőkádát pezsgővel. Az a dal, amit ma eljátszunk: „I Fall in Love Too Easily” – tudja, miért választottam ezt? Akarja tudni? Londonban voltunk kicsivel az esküvő után. Reggeli után felmentünk a szobánkba, és a szobalány épp takarította a lakosztályunkat. De Lindy meg én olyanok vagyunk, mint a nyulak. Így hát bemelegyünk, halljuk, ahogy a szobalány épp porszívózza a társalgót, de nem látjuk, mert a válaszfal túloldalán van. Így lábujjhegyen besomfordálunk, mint a gyerekek, tudja? Beosonunk a hálószobába, becsukjuk az ajtót. Látszik, hogy a szoba-

lány már befejezte a hálót, ezért valószínűleg nem kell visszajönnie, de ezt nem tudjuk biztosan. Akárhogy is, nem érdekel minket. Letépjük a ruháinkat, szeretkezünk az ágyon, miközben a szobalány végig a másik oldalon van, ott tesz-vesz a lakosztályunkban, és fogalma sincs arról, hogy bejöttünk. Tudja, nagyon tüzesek voltunk, de egy idő után olyan viccesnek találtuk az egész dolgot, hogy csak nevtünk. Aztán abbahagytuk, és ott feküdtünk egymás karjaiban, és a szobalány még mindig kint volt, és mit tesz? Elkezd énekelni! Befejezte a porszívózást, hát mit tesz? Torka szakadtából elkezd énekelni, és basszus, pocsék hangja volt! Most még jobban nevtünk, de próbáltunk csendben maradni. Utána mit tesz? Abbahagyja az éneklést, és bekapcsolja a rádiót. És hirtelen Chet Bakert halljuk. Szép lágyan és lassan éneklő az „I Fall in Love Too Easily”-t. Lindy meg én pedig ott feküdtünk az ágyon, és Chet dalát hallgattuk. Aztán elkezdek nagyon gyengéden vele énekelni, Chet Bakerrel a rádióból, Lindy a karjaimban összekucorodva. Így történt. Ezért fogjuk előadni ezt a dalt ma este. Amúgy nem tudom, hogy emlékezni fog-e. Ki a franc tudja?

Mr. Gardner abbahagyta a mesélést, és láttam, ahogy elmorzsol néhány könnycseppet. Vittorio megint bekanyarodott, és ekkor vettem észre, hogy újra az étteremhez kerültünk. Még étellelibbnek tűnt, mint az első alkalommal, és egy zongorista – egy Andrea nevű pasi, akit ismerek – a sarokban zongorázott.

Ahogy újra a sötétbe jutottunk, ezt mondtam:

– Mr. Gardner, tudom, hogy nem tartozik rám, de látom, hogy az utóbbi időben nem lehet minden rózsás maga és Mrs. Gardner között. Csak azt akarom, hogy tudja: megértem az ilyesmit. Anyám gyakran elszomorodott, talán pont úgy, ahogy maga most. Azt hiszi, talált valakit, boldog, azt mondja nekem, hogy ez a pasas lesz az új apám... Az első néhány alkalommal elhittem. Utána már tudtam, hogy nem tart sokáig. De anyám sosem adta fel. És minden alkalommal, amikor megzuhan – talán ahogy maga ma este –, tudja, mit tett? Feltette a maga lemezeit és velük énekel. Azokon a hosszú teleken, abban a mi aprócska lakásunkban, kezében egy pohár valamivel kucorgott és lágyan énekel. És néha, tisztán emlékszem, a szomszédok a plafont verték, főleg, mikor olyan jó pörgős dalokat énekel, mint a „High Hopes” vagy a „They All Laughed”. Óvatosan figyeltem anyámat, de olyan volt, mintha semmit sem hallott volna – magát hallgatta, fejét ritmusra mozdítva, ajkai pedig a dalszövegeket követték. Mr. Gardner, el akartam mondani magának, hogy a zenéje átsegítette anyámat azokon az időkön, és biztos vagyok benne, hogy még milliókon segített. Így magán is segíteni fog – elkuncogtam magam, amit biztatásnak szántam, de a tervezettnél hangsúlyosabban sikerült. – Számíthat rám ma este, Mr. Gardner. Minden tőlem telhető beleadok. Olyan jó leszek, mint bármelyik zenekar, meglátja majd. És Mrs. Gardner hallani fog minket, és ki tudja? Lehet, hogy a dolgok újra helyrejönnek maguk között. Minden kapcsolatban vannak nehéz periódusok.

Mr. Gardner mosolygott.

– Maga kedves ember. Értékelem, hogy segít nekem ma este. De nincs több időnk beszélgetni. Lindy most már a szobájában van. Látom, hogy ég a villany. Egy palazzo mellett jártunk, amit már legalább kétszer elhagytunk – most jöttem rá, hogy Vittorio körbe-körbe vitt minket. Mr. Gardner figyelte, hogy felesége mikor kapcsolja fel a villanyt, és minden alkalommal, amikor még mindig sötét

volt az ablak, még egy kört tettünk. Ez alkalommal fénylett a harmadik emeleti ablak, a redőnyök nyitva, és letről láttuk a plafon egy kis részét, rajta sötét gerendákkal. Mr. Gardner jelzett Vittoriónak, de ő már előtte abbahagyta az evezést, és lassan odavergődöttünk az ablak alá.

Mr. Gardner felállt, amitől a csónak újra vészesen elkezdett himbálózni, és Vittoriónak közbe kellett lépnie ahhoz, hogy egyensúlyban tartson minket. Ekkor Mr. Gardner nagyon halkán felszólt:

– Lindy? Lindy? – végül sokkal hangosabban: – Lindy!

Egy kéz még tágabbra nyitotta a redőnyt, majd egy alak kijött a keskeny erkélyre. Nem sokkal fölöttünk lámpa világított a palazzo falán, de a fénye nem volt erős, és Mrs. Gardner nem volt több egy sziluettnél. Azt viszont észrevettem, hogy mióta találkoztam vele a piazzán, felkötötte a haját, talán a vacsorájuk kedvéért.

– Te vagy az, édesem? – kihajolt az erkélyen. – Azt hittem, elraboltak vagy mi. Aggódtam érted.

– Ne légy butus, drágám. Mi történhetne egy ilyen városban? Különb is, hagytam neked üzenetet.

– Nem láttam semmiféle üzenetet, édesem.

– Hagytam neked üzenetet, hogy ne aggódj.

– Na és hol van ez az üzenet? Mi állt benne?

– Nem emlékszem, drágám – most már Mr. Gardner idegesnek tűnt. – Egy átlagos üzenet volt, tudod, valami olyasmivel, hogy kiugrottam cigiért...

– És azt csinálod most ott lent? Cigit vásárolsz?

– Nem, drágám. Ez valami más. Énekelni fogok neked.

– Ez valami vicc?

– Nem, drágám, ez nem vicc. Ez Velence. Ezt csinálják itt az emberek – körbe mutatott rám meg Vittorióra, mintha a mi jelenlétünk bizonyította volna őt.

– Elég hüvös van nekem itt kint, édesem.

Mr. Gardner nagyot sóhajtott.

– Hát akkor hallgathatod a szobából. Menj vissza a szobába, drágám, helyezd kényelembe magad. Csak hagyd nyitva az ablakot, és tökéletesen fogsz hallani minket.

Csendben nézték egymást. Ezután bement, amire Mr. Gardner csalódottnak tűnt, dacára annak, hogy pontosan ő javasolta ezt. Leszegte fejét egy újabb sóhajással, és láttam, hogy hezitált, vajon vigye-e véghez a tervét. Így ezt mondtam:

– Rajta, Mr. Gardner, kezdjük el. Játsszuk el a „By the Time I Get to Phoenix”-et.

Gyengéden elkezdtem néhány nyitóakkordot játszani, ritmus nélkül – egy olyan futamot, ami dallá alakulhat, vagy egyszerűen elnémul. Arra törekedtem, hogy úgy szóljon, mint Amerika: szomorú útmenti bárók, hosszú autópályák; és úgy hiszem, anyám is eszembe jutott, az, ahogy bementem a szobába és megláttam őt a kanapén, amint a lemezborítót nézi, amin egy amerikai út volt, vagy talán egy énekes, amint az amerikai autójában ül. Úgy értem, próbáltam úgy játszani, hogy anyám felismerte volna, hogy ugyanabból a világból jön, amit a lemezborítón látott.

Aztán, mielőtt észrevettem volna, mielőtt ritmust adtam volna a dallamomhoz, Mr. Gardner énekelni kezdett. Testtartása elég bizonytalan volt, ahogy a gondolában állt, és félttem, hogy bármelyik pillanatban elvesztheti az egyensú-

lyát. De hangja pontosan olyan volt, amilyenre emlékeztem: gyengéd, szinte rekedt, de testes, mintha egy láthatatlan mikrofonba énekelne. És, mint a legjobb amerikai énekesek, hangjában volt némi fáradtság, még egy leheletnyi habozás is, mintha nem lenne hozzászokva ahhoz, hogy így kitarja a szívét. A nagyok mind így csinálják.

Eljátszottuk ezt a dalt tele utazással és búcsúzással. Egy amerikai férfi elhagyja a nőjét. Folyton rá gondol, amint egyenként, versszakról verszakra áthalad a városokon: Phoenix, Albuquerque, Oklahoma, egy hosszú úton vezetve, ahogy anyám sose tehetette. Bár hagyhattunk volna mi is mindent így magunk mögött – gondolom, ezt érezhette anyám. Bár ilyen lett volna a szomorúság.

Mikor a végére értünk, Mr. Gardner ezt mondta:

– Oké, kezdjük is el a következőt. „I Fall in Love Too Easily.”

Mivel ez volt az első alkalom, hogy Mr. Gardnerrel játszottam, mindent óvatosan kellett kitapogatnom, de egész jól boldogultunk. Azok után, amiket mesélt nekem erről a dalról, folyton az ablakot figyeltem, de Mrs. Gardner nem volt sehol: se mozgás, se hang, semmi. Aztán befejeztük, és csend meg sötétség vett körül minket. Hallottam, ahogy valaki nem messze kinyitja a redőnyt, talán hogy jobban halljon. De semmi Mrs. Gardner ablakából.

Nagyon lassan eljátszottuk a „One for My Baby”-t, gyakorlatilag ritmus nélkül, és aztán megint csend volt. Újra az ablakot kémleltük, aztán végre, talán egy teljes perc múltán, hallottuk. Alig lehetett kivenni, de összetéveszthetetlen volt. Mrs. Gardner zokogott.

– Megcsináltuk, Mr. Gardner! – suttogtam. – Megcsináltuk. Megérintettük a szívét.

De Mr. Gardner nem tűnt elégedettnek. Fáradtan megrázta fejét, leült, és jelzett Vittoriónak.

– Vigyen minket a másik oldalra. Ideje bemennem.

Ahogy újra elindultunk, azt hittem, kerüli a pillantásom, mintha szégyellte volna magát amiatt, amit épp tettünk. Azon kezdtem el gondolkodni, hogy talán ez az egész terv egy rosszindulatú tréfa volt. Ezek a dalok simán jelenthettek szörnyű dolgokat Mrs. Gardnernek. Így hát eltettem a gitárom, és ott ültem, talán kissé morcosan: így utaztunk egy ideig.

Aztán egy sokkal szélesebb csatornába értünk, és az ellenkező irányból vízitaxi suhant el mellettünk, hullámokat verve a gondola alá. De már szinte Mr. Gardner palazzója előtt voltunk, és amint Vittorio hagyta, hogy a rakparthoz sodródjunk, ezt mondtam:

– Mr. Gardner, maga nagyon fontos része volt az én gyerekkoromnak. És ez az este nagyon különleges volt számomra. Ha most csak elköszönünk egymástól, és többé nem találkozunk, tudom, hogy egész életemben töprengeni fogok. Szóval, Mr. Gardner, kérem, árulja el. Az imént azért sírt Mrs. Gardner, mert boldog volt, vagy mert kiborult?

Azt hittem, nem fog válaszolni. A félhomályban csak görnyedt sziluett volt a csónak orránál. De miközben Vittorio a kötelet megkötötte, halkan ezt mondta:

– Gondolom, boldog volt, hogy így hallott énekelni. De persze, feldúlt is volt. Mindketten azok vagyunk. Huszonzét év hosszú idő, és ez után a kiruccanás után elválunk. Ez az utolsó közös utunk.

– Nagyon sajnálom, Mr. Gardner – mondtam gyengéden. – Gondolom, sok házasság ér véget, még huszonzét év után is. De legalább így tudnak elválni. Velencei nyaralással. Gondolából énekléssel. Nem lehet túl sok pár, akik elválnak, és ilyen civilizáltak maradnak.

– De mért ne lennének azok? Még mindig szeretjük egymást. Ezért sír ott fent. Mert még mindig úgy szeret engem, ahogyan én őt.

Vittorio fellépett a rakpartra, de Mr. Gardner meg én tovább ücsörögtünk a sötétben. Vártam, hogy többet mondjon, és egy pillanat múlva folytatta is:

– Amint mondtam, mikor először megpillantottam Lindyt, beleszerettem. De szeretett-e ő engem akkor? Kétlem, hogy egyáltalán eszébe jutott volna. Sztár voltam, egyedül ez számított neki. Az voltam, akiről álmodott, amit már az étkezde óta tervezett. Hogy szeretett-e vagy sem, nem számított. De huszonzét év házasság érdekes dolgokra képes. Sok pár szerelemmel indít, aztán pedig ráunak egymásra, végül megutálják egymást. De néha fordítva történik. Beletelt néhány évbe, de Lindy lassacskán belémszeretett. Eleinte el sem mertem hinni, de egy idő után nem hittem mást. Kis érintés a vállamon, amikor felálltunk egy asztaltól. Érdekes mosoly a szoba másik végéből, amikor nem volt semmi megmosolyogató, csak ő hülyéskedett. Fogadni merek, hogy ugyanannyira meglepődött, mint bárki, de ez történt. Öt-hat év múlva rájöttünk, hogy fesztelenek vagyunk egymással. Aggódtunk egymásért, törődünk egymással. Amint mondtam, szeretjük egymást. És még ma is szeretjük.

– Nem értem, Mr. Gardner. Akkor miért válnak el?

Megint sóhajtott.

– Hogy is érthetné, barátom, amikor onnan jött, ahonnan? De kedves volt ma hozzám, ezért megpróbálom elmagyarázni. Az az igazság, hogy már nem vagyok az a sztár, aki valaha voltam. Ellenkezzen ameddig csak akar, de ahonnan mi jövünk, nem lehet az ilyesmit kikérülni. Már nem vagyok sztár. Na ezt simán elfogadhatnám, és lassan eltűnhetnék. Élhetnék a múltam sikereiből. Vagy azt mondhatnám: nem, még nem végeztem. Más szóval, barátom, visszatérhetnék. Sokan megtették az én helyzetemben, vagy még rosszabban is. De nem könnyű a visszatérés. Az embernek képesnek kell lennie arra, hogy sok mindent megváltoztasson, bár van, amit nagyon nehéz. Megváltoztatod, ami vagy. Még az olyan dolgokat is, amiket szeretsz.

– Mr. Gardner, azt akarja mondani, hogy a visszatérése miatt válik el a feleségtől?

– Nézze meg a többi férfit, azokat, akik sikeresen visszatértek. Nézze meg azokat a generációból, akik még mindig ott vannak. Mindenki újrabezáródott. Kétszer, néha háromszor is. Mindenki karján fiatal feleség. Rajtam és Lindyn mindenki röhögne. Emellett pedig van egy bizonyos fiatal hölgy, akire szemet vettem, és ő is rám. Lindy tudja, hogy megy ez. Régebb óta tudja, mint én, talán azóta, hogy Meget hallgatta abban az étkezdében. Átbeszéltük a dolgot. Megérti, hogy ideje külön útra térni.

– Még mindig nem értem, Mr. Gardner. A hely, ahonnan maga meg Mrs. Gardner jön, nem lehet annyira különböző az összes többitől. Ezért, Mr. Gardner, ezért van az, hogy azokat a dalokat, amiket annyi éven át énekelt, mindenhol értik az emberek. Még ott is, ahol én éltem. És mit mondanak ezek a dalok? Ha

két ember kisseret egymásból, és el kell váljon, az szomorú. De ha tovább szeretik egymást, örökre együtt kellene maradniuk. Ezt mondják ezek a dalok.

– Értem, mit mond, barátom. És kegyetlennek tűnhet magának, de ez ilyen. Higgye el, ez Lindyről is szól. Az a legjobb neki, ha most tesszük meg. Még egyáltalán nem öreg. Láta őt, még mindig gyönyörű nő. Most kell visszatérnie, amíg még van ideje: újra megtalálni a szerelmet, összeházasodni. Ki kell törnie, mielőtt már túl késő lenne.

Nem tudom, mit mondtam volna erre, de meglepett azzal, amit mondott:

– Az anyja... gondolom, sosem tört ki.

Gondolkoztam kicsit ezen, majd halkán mondtam:

– Nem, Mr. Gardner. Sosem tört ki. Nem élt eleget ahhoz, hogy lássa az országunkban végbement változásokat.

– Az szomorú. Biztos vagyok benne, hogy finom nő volt. Ha igaz, amit mond, és a zeném tényleg boldoggá tette, az sokat jelent nekem. Szomorú, hogy nem tört ki. Nem akarom, hogy ez történjen Lindyvel is. Nem, uram. Nem az én Lindyimmel. Azt akarom, hogy az én Lindyem kitörjön.

A gondola gyengéden nekiütődött a rakpartnak. Vittorio halkán odaszólt, kezét nyújtva, majd néhány pillanat múlva Mr. Gardner felállt és kimászott. Mire én is kimásztam a gitárommal – nem állt szándékomban ingyen fuvarért könyörögni Vittorióinak –, Mr. Gardner már elővette a pénztárcáját.

Vittorio elégedettnek tűnt azzal, amit kapott, és a szokásos kedves szólamaival és gesztusaival visszamászott gondolájába és elindult a csatornában.

Néztük, amint eltűnik a sötétben, aztán hirtelen Mr. Gardner egy csomó pénzt nyomott a kezembe. Mondtam neki, hogy ez túl sok, és hogy nekem óriási megtiszteltetés volt vele játszani, de hallani sem akart arról, hogy visszaadjak belőle.

– Nem, nem – mondta, miközben kezét arca előtt ingatta, mintha az egészet le akarná zárni: nemcsak a pénzügyet, de a velem való találkozást is, az estét, talán életének ezt a teljes szakaszát. Elindult a palazzo felé, de néhány lépés után megállt, és visszafordult, hogy rám nézzen. A kis utca, a csatorna, minden csendes volt, egy távoli televízió hangját kivéve.

– Jól játszott ma este, barátom – mondta. – Jó érzéke van hozzá.

– Köszönöm, Mr. Gardner. Maga pedig nagyon szépen énekelt. Úgy, mint mindig.

– Lehet, hogy visszamegyek a térre, mielőtt elutaznánk. Hogy meghallgassam magát, amint a bandával játszik.

– Remélem, Mr. Gardner.

De többé sosem láttam. Néhány hónappal később, ősszel hallottam, hogy Mr. és Mrs. Gardner elváltak. A Florianban mesélte nekem az egyik pincér, hogy valahol olvasta. Akkor hirtelen minden felidéződött arról az estéről, és kissé elszomorodtam, ahogy visszagondoltam rá. Mert Mr. Gardner elég rendes alaknak tűnt, és bárhogyan nézzük, visszatérés ide vagy oda, mindig egyike lesz a nagyoknak.

ALBERT NOÉMI fordítása